

ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน:
กรณีศึกษาโรงเรียนปิริยาลัยจังหวัดแพร่*

A BUDDHIST-BASED SOCIAL STUDIES INSTRUCTIONAL SYSTEM FOR
ENHANCING DESIRABLE CHARACTERISTICS OF UPPER SECONDARY
SCHOOL STUDENTS IN THE UPPER NORTHERN THAILAND:
A CASE STUDY OF PIRIYALAI SCHOOL PREA PROVINCE

พระนฤชา อริยมณี (ทรัพย์ชูตระกูล)

Phra Naruecha Ariyamete (Subchutrakool)

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Niwes Wongsuwan

สายรุ้ง บุปผาพันธ์

Sairoong Bubpaphan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: naruchasubchutrakool@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนปิริยาลัยจังหวัดแพร่ 2) ประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการสอนสังคมศึกษาในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) พัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 4) ประเมินและรับรองระบบการสอนสังคมศึกษาในคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การวิจัยแบบพัฒนาระบบการสอน (Research and Development) คือ การสำรวจ (Survey Research) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน และสัมภาษณ์ ผู้บริหาร/ครู 10 คน แบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview)

* Received 16 May 2023; Revised 20 December 2023; Accepted 24 December 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการศึกษาตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ หัวหน้าครอบครัวของนักเรียน รายได้ในครัวเรือนต่อเดือนของนักเรียน อาชีพหลักของครอบครัว สถานภาพสมรสของครอบครัว สถานภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ลักษณะโครงสร้างครอบครัว และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้บริหาร/ครู 10 ท่าน วิเคราะห์ตามสถานภาพองค์ความรู้การสอนสังคมศึกษาในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา โดยภาพรวมดี

2. ผลการประเมินด้านสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการสอนสังคมศึกษา ด้านมีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปิริยาลัยจังหวัดแพร่ ด้วย 5 ลักษณะของพฤติกรรม ได้แก่ 1) การแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม 3) การดูแลสาธารณะประโยชน์ 4) การกระทำเพื่อส่วนรวม 5) การเคารพสิทธิของผู้อื่น พบว่า ภาพรวมดี

3. ผลการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาด้วยจิตสาธารณะเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์และความพยายามของผู้เรียน 1) การพัฒนาทักษะด้านความรับผิดชอบ 2) การพัฒนาระบบค่านิยม 3) การพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร 4) การเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวมดี

4. ผลการประเมินและรับรองระบบการสอน โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบ Focus Group Discussion จำนวน 12 รูป/คน

คำสำคัญ: ระบบการสอน, พุทธธรรม, คุณลักษณะ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the knowledge about the teaching system of Buddhist-based social studies for enhancing desirable characteristics of upper secondary school students in upper northern Thailand, a case study of Piriyalai School in Prea Province, 2) evaluate problem conditions and needs for a social studies teaching system for desirable characteristics, 3) develop a social studies teaching system for desirable characteristics, and 4) evaluate and approve a social studies teaching system for desirable characteristics.

This research and development was conducted to develop the teaching system using a survey from a sample group of 217 people. Ten school administrators/teachers selected by purposive sampling were interviewed. The research tools included questionnaires and Interview forms.

The research showed that:

1. Overall, the study of the following individual factors: sex, head of students' family, monthly income of students' household, family's primary occupation, family status, students' living conditions, family structure, and interview results gained from ten school administrators/teachers to analyze under the knowledge condition of teaching social studies for desirable characteristics in generosity, kindly speech, life service, and conducting oneself consistently, were at the good level.

2. Overall, the evaluation result of problem conditions and needs for social studies teaching system on a service-mind aspect of secondary 4 students in Piriyalai School, Prea Province, under five behaviors: 1) sharing to and helping other people, 2) participation in public activities, 3) taking care of public benefits, 4) action for the public, and 5) respect for other people's rights, was at a good level.

3. The result of teaching system development based on the service-mind principle revealed that it was a process focusing on the student's participation in activities or situations and students' endeavor under the development in the following issues: 1) responsibility skill, 2) value system, 3) communication skill, and 4) learning and practice of ethical principles. The overall result was at a good level.

4. Evaluation and approval results of the teaching system were gained from the expert committees by organizing the focus group discussion with twelve monks/persons.

Keywords: Teaching system, Buddhadhamma, Characteristics

บทนำ

การศึกษาทุกระดับในสังคมไทยจัดเป็นนโยบาย และเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญที่สุดของสถานศึกษานั้น ๆ เพราะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนทุกระดับช่วงชั้นการศึกษาในสังคมภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

บริบทการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น เป็นการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการพัฒนาตามแนวคิดที่ว่ามุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับการจัดการเรียนรู้กลุ่มวิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก 3Rs ประกอบด้วย อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing), คณิตเลขเป็น (Arithmetics) และ 8Cs ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-Cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

ระบบการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมีหน่วยสารการเรียนรู้มีการจัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนและครูจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด พัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะตามที่ต้องการ ทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยี ตลอดพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ปัจจุบันการมีความรู้เพียงอย่างเดียวไม่น่าจะไม่ใช่หนทางและเป้าหมายของการศึกษาอย่างแท้จริง แต่หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเชื่อเชิญให้เหล่าพุทธบริษัททั้ง 4 ของพระองค์ได้น้อมนำไปปฏิบัติ เพื่อให้รู้แจ้งเห็นจริงตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ดังนั้นการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมจึงเป็นเป้าหมายของการศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ให้ดำเนินไปสู่ชีวิตที่ดั่งตามหลักของพระพุทธศาสนานั้นเอง พระพุทธศาสนาเน้นที่การปฏิบัติ นั่นคือหัวใจของการพิสูจน์หลักพุทธธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2531)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ความมีจิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่สังคมมนุษย์ในท่ามกลางทุนนิยม และบริโณคนนิยมกำลังต้องการ เนื่องจากสังคมปัจจุบันขาดความมีจิตสาธารณะกันอยู่ไม่น้อย เพราะฉะนั้นการจะปลูกฝังความมีจิตสาธารณะนั้นจึงต้องบ่มเพาะตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อที่จะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยชาติบ้านเมืองให้เจริญงอกงามในวันข้างหน้านั่นเอง

โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนหลายพันคน ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะของนักเรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันควรเสริมสร้างให้มีในตัวนักเรียน เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วเยาวชนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ เพราะไม่อย่างนั้นแล้วหากไม่เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะและประเทศชาติก็จะไม่สามารถดำรงไปข้างหน้าได้ และด้วยประเด็นปัญหาที่กล่าวมา จึงเป็นที่มาของการวิจัยระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ที่ผู้วิจัยตั้งใจศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่
2. เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่
3. เพื่อพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่
4. เพื่อประเมินและรับรองระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้แบบพัฒนา (Research and Development= R&D) กล่าวคือ ใช้วิธีการแบบสำรวจ (Survey Research) ใช้วิธีการแบบพรรณนา (Descriptive Research) และใช้วิธีการวิจัยแบบสัมภาษณ์ (Interview Research) ประกอบกับการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ได้แก่ 1) รูปแบบการวิจัย 2) ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การวิเคราะห์ข้อมูล 7) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

เป็นการวิเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเพศที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 55.35 รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 44.65

หัวหน้าครอบครัวของนักเรียน โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนส่วนใหญ่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นบิดา คิดเป็นร้อยละ 55.35 รองลงมาคือ ญาติผู้ปกครองคิดเป็นร้อยละ 13.28 มีข้อมูลที่น่าสนใจคือ มีนักเรียนที่ไม่ได้มีหัวหน้าเป็นบิดาหรือมารดา หรือญาติผู้ปกครอง แต่เป็นอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.59

รายได้ในครัวเรือนต่อเดือนของนักเรียน ส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,000-15,000 บาท คิดเป็น 30.63 รองลงมามีรายได้ 15,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.78

อาชีพหลักของครอบครัว ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 29.89 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 25.46

สถานภาพสมรสของครอบครัว นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่เป็นหม้ายจากคู่สมรสเสียชีวิตแล้วคิดเป็นร้อยละ 40.59 รองลงมาคืออาศัยอยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันคิดเป็นร้อยละ 28.41

สถานภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 31.00 อาศัยอยู่กับบิดามารดา รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 28.78 อาศัยอยู่กับมารดาฝ่ายเดียว

ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ส่วนใหญ่ของนักเรียนเป็นโครงสร้างแบบครอบครัวเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 61.62 รองลงมาคือครอบครัวขยาย คิดเป็นร้อยละ 38.38

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะของนักเรียน ด้านการเป็นผู้ให้ (ทาน)

ด้านการเป็นผู้ให้ (ทาน)	ระดับการปฏิบัติ				คน/ รวม
	ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	ประจำ	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
1. นักเรียนชอบให้ความช่วยเหลือ เผื่อแผ่และแบ่งปันสิ่งของแก่เพื่อนฝูงที่เดือดร้อนเท่าที่ตนเองสามารถจะช่วยเหลือได้เสมอ ๆ	3 (1.11)	27 (9.96)	98 (36.16)	143 (52.77)	271 100
2. นักเรียนเสียสละเวลาของตนเอง เพื่อทำกิจกรรมส่วนรวมในโรงเรียน	9 (3.32)	9 (3.32)	114 (42.07)	114 (42.07)	271 100

ด้านการเป็นผู้ให้ (ทาน)	ระดับการปฏิบัติ				คน/ รวม
	ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	ประจำ	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
3. เมื่อเพื่อนมีปัญหา นักเรียนมักจะเป็นที่ปรึกษาแนะนำให้เพื่อนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา	0 (0)	64 (23.62)	92 (33.95)	115 (42.43)	271 100
4. นักเรียนมักจะทำให้กำลังใจเพื่อนเมื่อรู้สึกไม่สบายใจเสมอ ๆ	1 (0.37)	31 (11.43)	88 (32.47)	151 (55.72)	271 100
5. นักเรียนมักจะเห็นอกเห็นใจเมื่อได้ยินข่าวเรื่องความเดือดร้อนของผู้อื่นเสมอ	0 (0)	59 (21.77)	109 (40.22)	103 (38.04)	271 100

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 1 ดังนี้ 1) นักเรียนชอบให้ความช่วยเหลือ เผื่อแผ่และแบ่งปันสิ่งของแก่เพื่อนฝูงที่เดือดร้อนเท่าที่ตนเองสามารถจะช่วยให้เสมอ ๆ พบว่า ร้อยละ 52.77 ทำเป็นประจำ 2) นักเรียนเสียสละเวลาของตนเอง เพื่อทำกิจกรรมส่วนรวมในโรงเรียน พบว่าร้อยละ 42.07 ทำบ่อยครั้งและทำเป็นประจำ 3) เมื่อเพื่อนมีปัญหา นักเรียนมักจะเป็นที่ปรึกษาแนะนำให้เพื่อนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ พบว่าร้อยละ 42.43 ทำเป็นประจำ 4) นักเรียนมักจะทำให้กำลังใจเพื่อนเมื่อรู้สึกไม่สบายใจเสมอ ๆ พบว่าร้อยละ 55.72 ทำเป็นประจำ 5) นักเรียนมักจะเห็นอกเห็นใจเมื่อได้ยินข่าวเรื่องความเดือดร้อนของผู้อื่นเสมอ พบว่าร้อยละ 40.22 ทำบ่อยครั้ง

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะของนักเรียน ด้านการเป็นผู้ให้ (ปิยวาจา)

ด้านการเป็นผู้ให้ (ปิยวาจา)	ระดับการปฏิบัติ				คนรวม
	ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	ประจำ	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	
1. นักเรียนสื่อสารกับเพื่อนรอบข้างด้วยคำพูดที่ดีต่อใจของผู้ฟังเสมอ	0 (0)	22 (8.12)	90 (33.21)	159 (58.67)	271 100
2. นักเรียนมักจะแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเสมอ ๆ	22 (8.12)	29 (10.70)	86 (31.73)	134 (49.45)	271 100
3. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนทะเลาะกันนักเรียนมักจะเป็นผู้ที่เข้าไปไกล่เกลี่ยให้เพื่อปรับความเข้าใจกัน	36 (13.28)	42 (15.50)	77 (28.42)	116 (42.80)	271 100
4. นักเรียนมักจะพูดให้คนรอบข้างเกิดความสบายใจได้	2 (0.74)	33 (12.18)	81 (29.89)	155 (57.20)	271 100
5. นักเรียนมักจะระมัดระวังเมื่อจะต้องสื่อสารกับผู้อื่น เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกไม่ดี	35 (12.92)	71 (26.20)	65 (23.98)	100 (36.90)	271 100

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 2 ดังนี้ 1) นักเรียนสื่อสารกับเพื่อนรอบข้างด้วยคำพูดที่ดีต่อใจของผู้ฟังเสมอ พบว่าร้อยละ 58.67 ทำเป็นประจำ 2) นักเรียนมักจะแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเสมอ พบว่า ร้อยละ 49.45 ทำเป็นประจำ 3) เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนทะเลาะกันนักเรียนมักจะเป็นผู้ที่เข้าไปไกล่เกลี่ยให้เพื่อปรับความเข้าใจกัน พบว่าร้อยละ 42.80 ทำเป็นประจำ 4) นักเรียนมักจะพูดให้คนรอบข้างเกิดความสุขสบายใจได้ พบว่าร้อยละ 57.20 ทำเป็นประจำ 5) นักเรียนมักจะระมัดระวังเมื่อจะต้องสื่อสารกับผู้อื่น เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกไม่ดี พบว่าร้อยละ 36.90

ตารางที่ 3 ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะของนักเรียน ด้านการเป็นผู้ให้ (อัตถจริยา)

ด้านการเป็นผู้ให้ (อัตถจริยา)	ระดับการปฏิบัติ				คน/รวม
	ไม่เคย ร้อยละ	นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ	บ่อยครั้ง ร้อยละ	ประจำ ร้อยละ	
1. นักเรียนมักจะอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือเสมอ ๆ	13 (4.80)	40 (14.76)	93 (34.32)	125 (46.12)	271 100
2. เมื่อมีกิจกรรมสาธารณะทั้งในโรงเรียนและชุมชน นักเรียนมักจะเข้าไปร่วมกิจกรรมนั้นเสมอ ๆ	8 (2.95)	23 (8.49)	46 (16.97)	194 (71.59)	271 100
3. นักเรียนช่วยเหลือแบ่งเบาภาระเล็ก ๆ น้อย ๆ ของครูและผู้ปกครองนักเรียน เท่าที่ตนเองพอจะทำได้	5 (1.84)	33 (12.18)	83 (30.63)	150 (55.35)	271 100
4. เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนมักจะออกไปทำกิจกรรมอาสาสมัครสังคมเสมอ ๆ	11 (4.06)	49 (18.08)	92 (33.95)	119 (43.91)	271 100
5. นักเรียนชอบช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ ๆ	25 (9.22)	55 (20.29)	99 (39.53)	92 (33.95)	271 100

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 3 ดังนี้ 1) นักเรียนมักจะอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือเสมอ ๆ พบว่าร้อยละ 46.12 ทำเป็นประจำ 2) เมื่อมีกิจกรรมสาธารณะทั้งในโรงเรียนและชุมชน นักเรียนมักจะเข้าไปร่วมกิจกรรมนั้นเสมอ ๆ พบว่า ร้อยละ 71.59 ทำเป็นประจำ 3) นักเรียนช่วยเหลือแบ่งเบาภาระเล็ก ๆ น้อย ๆ ของครูและผู้ปกครองนักเรียนเท่าที่ตนเองพอจะทำได้ พบว่าร้อยละ 55.35 ทำเป็นประจำ 4) เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนมักจะออกไปทำกิจกรรมอาสาสมัครสังคมเสมอ ๆ พบว่าร้อยละ 43.91 ทำเป็นประจำ 5) นักเรียนชอบช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ ๆ พบว่าร้อยละ 39.53 ทำบ่อยครั้ง

ตารางที่ 4 ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะของนักเรียน ด้านการเป็นผู้ให้ (สมานัตตา)

ด้านการเป็นผู้ให้ (สมานัตตา)	ระดับการปฏิบัติ				คน/รวม
	ไม่เคย ร้อยละ	นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ	บ่อยครั้ง ร้อยละ	ประจำ ร้อยละ	
1. นักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับอาสาสมัครเสมอ ๆ	10 (3.69)	19 (7.01)	101 (37.27)	141 (52.03)	271 100
2. นักเรียนรักความถูกต้องและเป็นธรรมในสังคม	3 (1.11)	8 (8.49)	91 (33.68)	154 (56.83)	271 100
3. นักเรียนรู้ตัวเองดีว่าสิ่งใดควรให้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ	12 (4.43)	43 (15.87)	88 (32.47)	128 (47.23)	271 100
4. นักเรียนมักเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุมชนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่เสมอ ๆ	9 (3.32)	33 (12.18)	63 (23.25)	166 (61.25)	271 100
5. นักเรียนมักจะช่วยเหลือผู้อื่นตามฐานะของตนที่จะพอทำได้	0 (0)	46 (16.97)	88 (32.47)	137 (50.55)	271 100

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4 ดังนี้ 1) นักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับอาสาสมัครเสมอ ๆ พบว่า ร้อยละ 52.03 ทำเป็นประจำ 2) นักเรียนรักความถูกต้องและเป็นธรรมในสังคม พบว่า ร้อยละ 56.83 ทำเป็นประจำ 3) นักเรียนรู้ตัวเองดีว่าสิ่งใดควรให้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ พบว่า ร้อยละ 47.23 ทำเป็นประจำ 4) นักเรียนมักเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุมชนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่เสมอ ๆ พบว่าร้อยละ 61.25 ทำเป็นประจำ 5) นักเรียนมักจะช่วยเหลือผู้อื่นตามฐานะของตนที่จะพอทำได้ พบว่าร้อยละ 50.55 ทำเป็นประจำ

การวิเคราะห์ระบบการพัฒนาการดำเนินงาน

เป็นการวิเคราะห์การประเมินระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสามารถทำได้โดยใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ ที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย โดยแบบวัดนี้จะประกอบไปด้วย 5 ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่

การแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น การแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

ชุมชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน การแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ ช่วยเพื่อนในการเรียน การเข้าไปช่วยคุณพ่อคุณแม่ในการทำค้าขาย การเข้าไปช่วยสัตว์ไร้บ้าน การเข้าไปช่วยค่ายผู้ประสบภัย

การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นของกลุ่มหรือชุมชน โดยไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ตัวอย่างของการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม ได้แก่ การเข้าไปเป็นอาสาสมัครในโครงการชุมชน การเข้าไปเป็นอาสาสมัครในโครงการทำความสะอาดชุมชน การเข้าไปเล่นกีฬาในทีม การเข้าไปเล่าเรื่องในกลุ่มอ่านหนังสือ

การดูแลสาธารณะประโยชน์ การดูแลสาธารณะประโยชน์ หมายถึง การดูแลและรักษาสິงของหรือสถานที่ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะ เพื่อให้ผู้คนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ตัวอย่างของการดูแลสาธารณะประโยชน์ได้แก่ การเก็บขยะให้เป็นระเบียบ การจัดการพื้นที่สีเขียวให้สวยงามและสะอาด การดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ เป็นต้น

การกระทำเพื่อส่วนรวม การกระทำเพื่อส่วนรวม หมายถึง การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการให้ประโยชน์แก่ส่วนรวมไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชนและสังคม ตัวอย่างของการกระทำเพื่อส่วนรวม ได้แก่ เข้าไปช่วยค่ายผู้ประสบภัย เข้าไปช่วยเพื่อนในการเรียน เข้าไปช่วยคุณพ่อคุณแม่ในการทำค้าขาย เข้าไปช่วยสัตว์ไร้บ้าน

การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง การให้ความเคารพและเกียรติยศต่อสิทธิและความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น โดยไม่ละเลยหรือลบหลู่สิทธิและความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นใด ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ ตัวอย่างของการเคารพสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ ไม่พูดคำหยาบหรือถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมต่อผู้อื่น ไม่กระทำการทำร้ายร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น ไม่ละเลยสิทธิและความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามและการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับ

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่
ควรคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1. การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรม
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือ
ตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ มีสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปตาม
จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ครั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัย
ของ Liang ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้และความพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับคุณภาพการจัด
การศึกษา: กรณีศึกษาผู้ปกครองเด็กได้หวั่นในโรงเรียน พบว่า การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้
ของครอบครัว มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของ
ผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความพอใจในคุณภาพการจัดการศึกษาระดับ
อนุบาลแตกต่างกัน การรับรู้คุณภาพการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลของผู้ปกครอง และ
ความพอใจในคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของผู้ปกครองเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก
และพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่ว่าง สถานที่ตั้งหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ของครูและค่าใช้จ่ายเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ปกครองใช้ในการเลือกโรงเรียนอนุบาล และยังมีความ
สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเลื่อน อมโร (สิงห์เจริญ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดบางนาคนอก เขตบางนา กรุงเทพมหานคร
พบว่า 1) ด้านการศึกษาหลักสูตร นักเรียนให้ความสำคัญหลักสูตรการเรียนรู้ในระดับมาก
เนื้อหาวิชาสอนมีความเหมาะสมและวิชาส่งเสริมคุณภาพในการดำรงชีวิต 2) ด้านการกำหนด
จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนเห็นว่าครูมีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนรู้ก่อนการ
เรียนการสอนทุกครั้ง ตรงกับความต้องการเรียนรู้และส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำไป
ประยุกต์ใช้ในให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ด้านการจัดทำแผนการสอนนักเรียนเห็น
ว่าครูมีจัดทำแผนการสอนตรงกับมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร วางแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง
ประจำทุกสัปดาห์ 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเห็นว่าครูให้ความสำคัญ
ต่อด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด
ในหลักสูตรแกนกลางเนื้อหากิจกรรมสอดคล้องกับหลักสูตรก่อนเรียนมีการฝึกสมาธิก่อนเข้า
การเรียนทุกครั้ง 5) ด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนเห็นว่าครูให้ความสำคัญการวัดและ
ประเมินผล ตรงมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ด้านข้อมูล
เปรียบเทียบความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
โดยภาพรวม 5 ด้าน ตาม เพศ อายุ ชั้นเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่ แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญที่ 0.05 7) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาควรมีการปรับปรุง
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาและให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมพระพุทธศาสนาเพื่อได้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (พระเลื่อน อมโร (สิงห์เจริญ), 2559)

2. ผลการประเมินด้านสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเป็นผู้ให้ (ทาน) ด้านการเจรจาอ่อนหวานไพเราะ (ปิยวาจา) ด้านการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ (อัตตถจริยา) และด้านวางตนอย่างเหมาะสมสมถ่อมต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระพุทธินันท์ บุญเรือง ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันได้ เช่น หลักทิวฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม สัมปรายิกัตถสังวัตตนิกธรรม อิทธิบาทมรรค สังโยชน์ หรือรวมเรียกว่า ไตรสิกขา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นการพัฒนาคนหลักธรรมเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาหลัก ๆ อยู่เพียง 4 อย่าง คือ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา (พระพุทธินันท์ บุญเรือง, 2559) และสอดคล้องกับการวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า ความคิดเห็นโครงสร้างของหลักสูตรซึ่งมุ่งไปที่เนื้อหาสาระส่วนใหญ่มีความยากง่ายปานกลาง ด้านการบริหารโรงเรียนไม่มีผลทำให้นักเรียนไม่ชอบ ไม่สนใจ ไม่อยากเรียน ด้านผู้สอนมีส่วนทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้าสิ่งจูงใจในทางบวกแก่นักเรียน อันได้แก่บุคลิกภาพและเทคนิคการสอน (กรมวิชาการ, 2557)

3. ผลการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ เป็นการวิเคราะห์การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ ด้วยการพัฒนาจิตสาธารณะเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ และเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายามของผู้เรียน ตามแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของพระสงฆ์ในมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การสอนสังคมศึกษา ต้องยึด

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Children Center) 2) ต้องมีพุทธวิธีการสอนของพระพุทธรองค์ มี 4 ประการ คือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้าคล้า และร่าเริง 3) ต้องมีรูปแบบการสอนที่ชัดเจนที่ กระตุ้นผู้เรียนรู้จักใช้สมองวิเคราะห์เป็นคิดเป็นไม่ใช่ท่องจำ 4) ต้องมีการประยุกต์ทฤษฎีใหม่ ๆ และใกล้เคียงไปใช้ในการบริหารจัดการในการเรียนการสอน 5) ต้องมีระบบการสอนสังคมศึกษา ที่เป็นรูปแบบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นการสอนที่เป็นระบบที่ทันสมัยต้อง เชื่อมโยงกับพระไตรปิฎกและเลือกเรียนวิชาอื่น ๆ ตามสาขาที่ตนเองสนใจ การสอนก็เป็น ระบบที่แน่นอน 6) ต้องมีพุทธวิธีการสอน โดยพระสงฆ์ที่เป็นนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย ทุกรูปจะต้องได้รับการอบรมพุทธวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ 7) ต้องมีรูปแบบ หรือกระบวนการขั้นตอนในการเรียนการสอน 8) ต้องมีการประยุกต์ทฤษฎีวิทยาการการสอนรู้จัก การทำสื่อการสอน สื่อสิ่งแวดล้อม สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติที่พระพุทธรองค์ทรงใช้สอนแสดงธรรม และทฤษฎีการสอนต่าง ๆ และ 9) ต้องเชื่อมโยงกับบวลักษณะของพระสงฆ์มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้อย่างกลมกลืน ได้แก่ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส รู้เท่าทันความ เปลี่ยนแปลงของสังคม มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม มีโลกทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีศักยภาพที่จะพัฒนานตนเอง ให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม (นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2564)

4. ผลการประเมินและรับรองระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ จากผลการวิเคราะห์แนวทางความคิดเห็นจากการ สัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือ ตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ จำนวน 10 คน สรุปประเด็นที่สัมภาษณ์ มี ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ตามตาราง ผู้วิจัยอ้างอิงข้อมูลจากการสอบ Focus Group Discussion ได้มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคม สงเคราะห์ด้านการศึกษา รับการรับรอง 12 รูป/คน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2566 ณ วัดตางเจ็ด ช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ตามหลักฐานแสดงยืนยันไว้ในภาคผนวก โดยมี ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นประธานคณะกรรมการ

องค์ความรู้ใหม่

เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ เมื่อดำเนินการวิจัยมาโดยลำดับ สรุปเป็นความรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชนและสังคม โดย

ไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ และเป็นความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและการเป็นผู้ให้บริการที่ดีให้แก่สังคม แต่ละบุคคลจะได้รับความรู้ที่ต่างกันไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านไปได้โดยอาจได้รับความรู้เชิงปฏิบัติ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมหรือเชิงทฤษฎี เช่น หลักจริยธรรม หลักปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นต้น

การสร้างจิตสาธารณะเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายามของผู้เรียน โดยจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัย 7 model step 1) ประเด็นปัญหาการวิจัย (Problem) ผู้วิจัยจะต้องกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อนำมาสู่การวิจัย 2) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective) ที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา 3) การออกแบบการวิจัย (Research Design) เป็นการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการแสวงหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) การวัดค่าตัวแปร (Variable Measurement) ที่ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม หรือตัวแปรอื่นที่อาจเกี่ยวข้อง 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ผู้วิจัยกำหนดว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามอย่างไร 6) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณลักษณะ 7) การสรุปผล (Generalizations) ผู้วิจัยสรุปจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายลักษณะหรือปรากฏการณ์ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอในรูปแบบ การสรุปรายงานการวิจัย ไปใช้ตามนิยามของ NALUECHA MODEL ตามกรอบแนวคิดองค์ความรู้เป็นตารางประกอบ ดังนี้

ตารางที่แสดง NALUECHA MODEL

NALUECHA MODEL	N = Numerals	หมายถึง จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภาคเหนือตอนบนตามกลุ่มเป้าหมาย
	L = Loyalist	หมายถึง จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภาคเหนือตอนบนตามกลุ่มเป้าหมาย
	U = Understanding	หมายถึง นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและเข้าใจปัญหาที่ดี
	E = Encourage	หมายถึง มีความกล้าหาญและกำลังใจในการศึกษา
	C = Correctly	หมายถึง การมีความเชื่อฟังครูอาจารย์
	H = Honesty	หมายถึง มีความสุจริต ยุติธรรม ตรงไปตรงมา
	A = Attitude	หมายถึง ความมีเจตคติ และกิริยามารยาทอันพึงประสงค์

MODEL หมายถึง 7 Steps Model ได้แก่ ขั้นตอนที่เป็นสื่อกลางที่ดำเนินการ เช่น องค์ความรู้ การสำรวจความต้องการ การพัฒนารอบแนวคิด การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาระบบ การประเมินการทดลองการใช้ และการปรับปรุงความสมบูรณ์

สรุป

ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาโรงเรียนปริยาลัยจังหวัดแพร่ สรุปเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ชุมชนและสังคม โดยไม่ได้หวังผลตอบแทนใด ๆ และเป็นความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและการเป็นผู้ให้บริการที่ดีให้แก่สังคม แต่ละบุคคลจะได้รับความรู้ที่ต่างกันไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านไปได้โดยอาจได้รับความรู้เชิงปฏิบัติ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมหรือเชิงทฤษฎี เช่น หลักจริยธรรม หลักปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2557). ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2564). ทักษะการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของพระสงฆ์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ใน รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2531). หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพุทธอินทร์ บุญเรือง. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระเลื่อน อมโร (สิงห์เจริญ). (2559). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดบางนาคนอก เขตบางนา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.